

Gemeentebreed

Wie zorgt er voor de predikant?

A. van Groos

Bovenstaande titel zou de suggestie in zich kunnen hebben dat hieronder een klaagzang gaat volgen over de gebrekkige zorg voor de predikanten. Dit is zeker niet mijn bedoeling. Al leert tegelijkertijd de werkelijkheid, dat er toch nog het nodige mis gaat. Er is nog altijd een relatief groot percentage predikanten in onze kerken in de ziektewet. Opgebrand en soms ook helemaal vastgelopen. Verder hebben we in de afgelopen tien jaar diverse losmakingen gehad en zijn er predikanten geweest die zelf verzocht hebben om het ambt te mogen neerleggen. Tegelijk zijn er veel goede maatregelen genomen om problemen te voorkomen of in een eerder stadium aan te pakken.

De predikant

Wie is er nu verantwoordelijk voor het goed functioneren van de predikant? In mijn optiek draagt de predikant daar zelf de eerste verantwoordelijkheid voor. Hij zal om te beginnen moeten zorgen voor een goede geestelijke band met zijn Zender. Hij is door God geroepen tot zijn ambt. Verliest een predikant de band met zijn Heer, dan is het gevaar groot dat hij een *ongeleid* projectiel wordt. De predikant mag weten dat hij zijn werk niet uit eigen kracht hoeft te doen. Paulus schrijft aan Timoteüs: 'God heeft ons niet gegeven een geest van lafhartigheid, maar van kracht, liefde en bezonnenheid.' Kracht, liefde en bezonnenheid geeft de Geest van Christus aan zijn dienaren. Maar de predikant zal de Here daar ook telkens om moeten vragen. Zo mag de predikant, maar dit geldt natuurlijk ook voor andere ambtsdragers, weten dat de Here voor hem zorgt.

Deze zorg van de Here komt via allerlei wegen tot de predikant. Het aantal middelen dat de Here daarbij geeft, is in de afgelopen jaren flink uitgebreid. Supervisie en intervisie zijn steeds meer een gewoon goed geworden onder predikanten. Naar mijn stellige overtuiging hoort het bij een goed predikantschap dat je langs de weg van supervisie of intervisie over je schouder laat meekijken. Overigens is supervisie en intervisie voor mij niet in de eerste plaats een controlemiddel, maar vooral een plaats waar je met behulp van andere mensen nadenkt over je functioneren als predikant en als mens. Achteraf zou ik willen dat ik gelijk na mijn bevestiging in 1995 hiermee begonnen was. In het ambt kom ik mezelf telkens weer tegen. Onderliggende angsten kunnen je blik op de werkelijkheid danig vertroebelen, waardoor je niet adequaat op bepaalde situaties reageert. In het catechisatielokaal, de kerkenraad, in het midden van de gemeente, maar ook op andere plekken kun je je bedreigd voelen in je bestaan. Voor je het weet ga je vanuit je angsten reageren, waardoor de situatie eerder verslechtert dan verbetert. Een predikant die zichzelf heeft leren kennen, herkent de signalen die zijn lichaam uitzendt als hij zich bedreigd voelt. Dit kan je ervoor bewaren de kerkenraad of gemeente als een vijand te gaan zien, die je leegzuigt of je in je bestaan bedreigt.

In het geloof dat de Here langs de weg van middelen werkt, worden broeders die predikant willen worden, naar de Theologische Universiteit gestuurd om zich daar te bekwamen voor hun latere werk. Eenmaal afgestudeerd heb je als predikant de taak om door middel van studie je verder te bekwamen voor je werk. Ook daarvoor biedt de Theologische Universiteit in Kampen diverse mogelijkheden.

De plaatselijke kerken

De kerken hebben er groot belang bij dat er dienaren van het Woord zijn. Uit hoofde van die verantwoordelijkheid hebben we onze eigen Theologische Universiteit opgericht en wordt deze school geregeld in de zondagse gebeden aan de zorg van de Here opgedragen. De kerken weten zich ook verplicht tot zorg voor de predikanten. De verplichting tot deze zorg is vastgelegd in diverse artikelen van de Kerkorde (art. 11, 13 e.a.). Verder hebben kerken de zorg die ze geven, verder uitgewerkt in de beroepsbrief die een predikant of kandidaat ontvangt. Er zijn landelijk afspraken gemaakt over de traktementen, vakanties en vrije zondagen. In materieel opzicht wordt er in veel gevallen goed voor de predikanten gezorgd. Al wil dit niet zeggen dat er in specifieke gevallen geen grote geldzorgen zijn. Daarvoor is de laatste jaren meer aandacht gekomen.

Waar in materieel opzicht vaak goed voor de predikanten wordt gezorgd, zou er op het immateriële vlak hier en daar nog wel wat verbeterd kunnen worden. Uit contact met collega's blijkt dat er vaak schroom is om gunsten te vragen aan de kerkenraad. Een gunst zoals een extra vrije zondag vanwege een gebeurtenis in de familie of daarbuiten waar je graag bij wilt zijn. Als de kerkenraad je verzoek afwijst, dan voel je je een beetje als een klein kind. Maar vaak heb je zelf al vele redenen bedacht om het toch maar niet te vragen. Je wilt de andere ambtsdragers niet extra belasten. Je bent nog niet zo lang geleden ziek geweest en ze hebben toen al moeten improviseren. Er zijn vaak allerlei redenen voorhanden om maar niet met je verzoek te komen.

Ik merk bij mezelf en collega's dat het moeilijk is om het te zeggen als het niet lekker gaat. Je wilt niet zeuren. De andere ambtsdragers moeten hun ambtswerk naast hun gewone werk doen. Dus doe je maar of alles goed gaat. Een gesprek met de predikantsvrouw biedt meestal meer duidelijkheid dan een gesprek met de predikant. Deze moeite kan opgelost worden door de predikant een vertrouwenscommissie/-persoon te geven die goed de vinger aan de pols houdt, zodat er eerder gesignaleerd kan worden dat het niet goed gaat met de predikant. Ook zou ervoor gekozen kunnen worden om tijdens de moderamenvergadering dit tot een apart agendapunt te maken. Niet alleen de predikant kan dan zijn verhaal doen, maar ook de andere moderamenleden kunnen dat.

Het kerkverband

Toen de Wet Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen werd afgeschaft, moesten de kerken een andere vorm zoeken om hun predikanten te verzekeren. Dit werd gevonden in een commerciële verzekeraar. Deze verzekeraar doet echter meer dan uitkeringen beoordelen en verstrekken. De verzekeraar neemt over het algemeen kort na de ziekmelding contact op en kijkt actief wat er gedaan kan/moet worden om de zieke weer snel op de been te krijgen. Persoonlijk ben ik erg blij met het feit dat je nu bij ziekte actief begeleid wordt en advies kunt krijgen. Ik hoop dat mede door de activiteiten van de verzekeraar predikanten beter begeleid worden op de weg naar herstel en dat zo voorkomen kan worden dat predikanten arbeidsongeschikt worden.

De verdrietige losmakingen van de afgelopen jaren hebben er mede aan bijgedragen dat er nu deputaten Dienst en Recht zijn. Deze deputaten doen op de achtergrond onschatbaar waardevol werk. Waar een predikant en zijn gemeente in het verleden vaak steeds dieper in de problemen kwamen, bieden deze deputaten hulp om uit de problemen te komen. Verder kunnen predikanten en gemeentes bij dit deputaatschap terecht als ze uitkijken naar een nieuwe predikant en gemeente. Waar vroeger de boel vaak muurvast kwam te zitten, biedt dit

deputaatschap in veel gevallen een uitweg. Een bijzonder welkom deputaatschap, dat predikanten en gemeentes veel moeite en verdriet kan besparen.

De problemen die ontstaan in de relatie van gemeente en predikant, worden over het algemeen niet veroorzaakt door verschillen van inzicht op theologisch terrein. Vaak liggen de moeite op het persoonlijk vlak. Juist daarom zou ik ervoor willen pleiten om in Kampen meer te doen aan persoonlijkheidsontwikkeling. In diverse vakgebieden is dit heel vanzelfsprekend. Predikanten en kerken zouden erbij gebaat zijn als predikanten zichzelf beter kenden voordat ze in de pastorie komen.

Er is in de afgelopen jaren door de kerken veel gedaan om de zorg aan predikanten te verbeteren. Daar hebben de predikanten baat bij en ook de kerken. Een goede persoonlijkheidsontwikkeling tijdens de studie in Kampen zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het goed functioneren van predikanten later. Verder zie ik mogelijkheden voor verbetering van de positie van de predikant in de gemeente door middel van een vertrouwenscommissie of gesprekken met het moderamen.